

BOGDÁN LÁSZLÓ

Jelenleg hol vagyok?

BOGDÁN LÁSZLÓ (1948) Sepsiszentgyörgy

Elfogyott a tequila. Mereven néztük egymást.
 Sok mindenről nem volt szó, noha lehetett volna.
 Szilveszter hetvenhatban, mikor boldogok voltunk.
 Földrengés hetvenhétben, amikor csak mi ketten
 menekültünk a vadul hánykolódó Kriptából.
 A többiek vidáman ittak és vitatkoztak.
 Nem érdekelte őket, hogy összedől a világ.
 Tudomást se vettek a nemzetkatasztrófáról.
 Esztelen futottam ki. Szőke asszony dülöngélt,
 sikoltozott előttem. Felkaptam és rohantam.
 Az utcán estünk térdre. Hullámzottak a buszok.
 Fenyegetőn szikráztak a tömbházeresztékek.
 Megálltunk a stadion drótkerítése mellett.
 „Köszönöm, hogy megmentett – hálálkodott az asszony. –
 Megérinthezem, higgye, nagyon be vagyok szarva.
 Vége lett, elengedem, megnézem, mi van otthon.
 Összetörtek-e vajon a kristálypoharaim?”
 Mi pedig visszamentünk. Jöttek az újabb vodkák.
 Gyertyafényben ittuk meg, mert *elvették* a villanyt.
 Zsigát rögtön behívták. „Menjél – röhögött Ferkó –,
 ami menthető, mentsed, rám majd holnap kerül sor!
 Kezelhetem azokat, akik beleőrültek
 félelmükbe s a kárba, ha nagy volt a pusztulás.”
 Mi nem tudtunk elválni azon az éjszakán.
 Többször is kíséltünk, telefonálgattál.
 Mi lehet Erikával? De hát nem volt vonal.
 „Van még vodka!” „Már nem kell, elég volt a tequila.”
 Megkérdezted, miért nincs szerencséd a nőiddel.
 Örökké átalvernek, becsapnak, megvezetnek.
 „Azért nincsen, mert jó vagy – kacagtam. – Egyszer eljön
 az *igazi*, meglátod. Bízni kell és kivárni.
 Arra emlékszem, hogy álltatok Erikával
 a vajdahunyadi vár tetején, és lobogott
 a Melinda samponnal frissen mosott hajad.
 Akkor nem voltál boldog? Miért értékeled le
 magad és szerelmeid?” És hullottak a rózsák,
 Moszkva téri szobádban vad, bíbor rózsaszirmok
 kerengtek, mint a téren. Táncoltak a leányok,
 indiánok, maszkúrák. Újra megtörtént minden.
 „Mért nincsen önbizalmad? Mért nem bízol magadban?”
 Mélán zárult körénk a bú-pesti éjszaka.
 Nem láthattuk a jövőt! Azt sem, hogy eljön egyszer
 egy hasonló éjjel a mesebeli tisztáson.
 „Látod, mostan meginnám, ha itt volna a vodka.”
 „Én akkor se ihatnék – merengtél. – Nincsen szájam.
 És kezem sincs, amivel foghatnám poharam.
 Egy kósza illúzió, bujdosó árny vagyok csak,
 s vissza kell mennem, érzem a többiek hívását.
 Ággódhatnak, mi történt. Sokáig elmaradtam.

De sajnálnak téged is, féltenek, meg ne vakulj!”
 És elhibbant Jellasics melankolikus árnya.
 Egyedül vacogtam az elvárásolt tisztáson.
 Igaza volt, ki kell a helyzeteinkből törni.
 De merre indulhatnék? Arról sincsen fogalmam,
 jelenleg hol is vagyok. Hol a nagy sötét erdő?

Fehér kapu

Fehér kapun keresztül nézett minket az Isten.
 Nekünk minden sikerül. Naxosz szirtjén azt hittem,
 meg nem állíthat semmi. Szikrázott a nap. Mámor
 öntött el. Megremegtem. Akkori énem vádol.
 Kéj is kevés volt, szerelem! Féltél önmagad lenni.
 Versolvasód bűvölt el. Pessoa. Senki. Semmi.
 Viola szeretett és ében tükröd villámlott.
 Csapdába csalt, ne tagadd, esztelen látomásod.
 S most már minden hiába! Elsuhantak az évek.
 Nem éred el soha eltűnő örökléted.
 Szeszélyes voltál, önző, és magadra maradtál.
 Jellasics szomorú. „Semmi nem rosszabb annál,
 mint a végén feladni!” Ködbe tűnik a dombról,
 de hallod furulyáját, már mindenünnen ő szól.
 Hogy segíthessen rajtad, sorsod sorsába szője,
 fújta meg furulyáját *a népdal őrizője*.
 Nem, még nem lehet vége! A többiek is jönnek.
 Az a csúcstalálkozó nem is olyan rossz ötlet.

Jellasics intelme

Jellasics még megvillant,
 és hallottam a hangját.
 De többé nem láthattam
 derengő *másik* arcát.

Egyszer hallgass rám, kérlek,
 és írd meg a családot!
 Magadat az időben!
 Már nincsen mire várnod!

Hagyjál bennünket, kérlek!
 Így is, úgy is megvárunk.
 Fényekként hibbanva el
 nézegetjük halálunk.

A többiek élvezik!
 Visky meg van sértődve,
 hogy ő mért nem szerepel,
 a kezét-lábát törte

érted, amíg még élt,
mondta számtalan versed,
ő is fedezett fel.
Nem érti, hogy nem érted!

Hogyan változtál így meg?
Egy hálátlan dög lettél!
Magad körül forogsz!
Soha nem is szerettél

senkit magadon kívül.
Elmondta Violának,
egy szavad el ne higgye,
hisz a szerelmi bánat

csupán költői kellék!
Belőle alkotsz verset!
Mímeled ötven éve
el nem múló szerelmed.

Csak nevetgélt Attila.
„Irigyeled, hogy még él!
Ha porba írná versét,
elfújna a bitang szél.

Hát emlékezik rólunk,
hisz ilyenek is voltunk.
Igen, eltöltött mindig
saját fiatal arcunk.

S ha nem voltunk ilyenek,
Ő ilyeneknek látott.
Forgatták körülöttünk
esztelen látomások.”

Sanyi, Öcsi s a vadász
gúnyosan felröhögtek.
„Ha te is szerepelnél,
a méla isteneknek

adnál hálát! De hát még
nem ért el Tiborcig!
S eddig is irkált rólad,
hogy nem értél hazáig,

mert mindig volt egy kocsmá!
Malinák,* bánatok.
*Adj egy szivart Ulászló
majd holnap megadod.*

* román málnalikőr

Ismerős régi lemez.
Elvették három éved!
 Semmisnek nyilvánítod,
 úgyis vár örökléted

itt, egy illúzióban!"
 A színlelőművészek
 marják, vádolják egymást.
 Ha idejössz, megérted.

Sejtjük, mégse múlnak el velünk
 almáskertek és régi istenek,
 Anekdotákban éldegélünk,
 míg vannak, akik emlékezzenek!

Mit akartunk? Nem tudom. Beszéltünk. –
 Csak árnyékrajza maradt meg nekünk –
 de hogy miről? Minden úgy megszépül!
 És felragyog a hőstörténetünk.

Hisszük, nem múlhat el semmi,
 s így nem is lehet vége!
 A fényvilágban is álom
 a kanti örök béke.

Mondjad a régi verset!
 Legyen Visky is boldog.
 Rázódjanak helyre
 megbolydult régi dolgok.

Mikor ezeket írtad,
 már fényként lobogott,
 honnan ismerné őket?
 S hiú is, tudhatod.

S akkor jöhet a család!
 Már itt elkezdheted.
 A nagy fa árnyékában
 furulyázok neked.

Amíg meg nem zavarnak.
 Nagy itt a forgalom.
 Kíváncsiak vagyunk rád.
 Hogy mért, nem is tudom.

A tükörlidérc dolce stil nuovo

Ó, hogy elsuhant minden. Zuhogott évré év.
 Vegzáltak és besúgtak. Ködbe veszett a rév.
 Süllyedt kísértethajónk erdélyi tengeren.
 Elvesztek mind a társak, már mindenki idegen.

Holnapra tört arcunk is vodka tükrébe vész.
Lamentálunk. Kitartunk. Elmenni is nehéz.
És hová húzhatnánk el? Kibicsaklik az élc.
Friscóba? Firenzébe? Tükrünkől a lidérc
fityiszt mutat röhögve, s mi várjuk a csodát:
Gróf Rettegit, Danit, Baászt, Sziszt, Elődöt, Zsigát.
Hómezőn vadlúd, vadnyúl. Vissza is jöhetnek.
Tátongó képkeretben szaltó mortálé – végzet.
Idézetek, tanulság, szerelmek, könyv, gyerek...
Ha mit még hátrahagynánk. S ha lesz majd még kinek?

Gróf Rettegi

„Góg, Magóg, Demagóg... (V. Á.)

Visky Árpád, Visky Árpád. Fenyves ország a te orcád.
Szavalod a székelyeknek Tiborc panasz-áriáját.
Lázítasz hús-, túrósorban. Ama színház hol nincs, hol van.
Woyzeck, Woyzeck, gyere vissza. Malinádat már más issza.
Alakoskodj! Hepciáskodj! Égig emel fel az ének.
Mondd el kedves Csoóri-versed, libabőrözzön a végzet.
Feküdj bele a sárba, korona-rücskös túske-ágyba.
Tapsolnak is önfeledten, rögeszméiket feledten.
Ideál kellett? Megkapták. Reménykedő istenadták.
Hős kellett? Hát hős is voltál! Fogcsikorgatva, de szóltál!
És most ott, a másvilágon is rajtad a régi járom.
Erdőszélen, januárban hallom, azóta is hallom,
Faágon lógsz, gróf Rettegi, bokádat szél összeveri.
Azt a rettentő csontzenét, csak azt tudnám felejteni.

Jóslat*

gróf Rettegi verset mond

'81. február 13-án leugrottunk az Andzselikába. „Rácsokat látok –
nézett tenyerébe didergőzve egy töpörödött cigányasszony. –
Rácsok megett az úrficskát!” „De hát azokat feszegetem” –
rántotta el a kezét, megismételve nagy mutatványát:
sálját bal csuklójára béklyózta, másik felét átvette nyakán,
s jobbával húzta fel bal kezét, már benne volt a pohár,
veresen villogott a málnalikőr, mint a vér. „Egyetlen csepp se
vesszen kárba!” Remegett, mint a versenylovak, s műsorát mondta:
Ideköt idegszálaival a szél. Magánszorgalmú kutyák.
„Húsz éve készül, Ulászló!” *Egy mondat a zsarnokságról.*
Halottak napja Bécsben. A barbárokra várva. A költő színlelő művész.
És Krúdy hárfája zengi át az ausztrál éjszakát.
Cellamagány jön, hallgatok, ki voltam Istenek fia.
„Rácsokat látok – menekült iszonyodva a vénség. – Bilincseket.”

* A versben Csoóri Sándor-, Márai Sándor-, Pessoa- és Kormos István-idézetek találhatóak, valamint Illyés Gyula, Kányádi Sándor, Kavafisz verseinek címei.

Feltételes megálló

*A versciklust Karácsony napján,
 2019. december 24-én hajnalban véglegesítettem.
 Künn éktelen ricsajt csapva károgtak a varjak.
 A park fölött köröztek, mintha vártak volna valamire.
 Szellőztettem, ledőltem és azonnal elaludtam.*

Egy hatalmas, beláthatatlan vendéglői teremben ültem,
 egy öreg katonatiszttel. Bort ittunk.
 A második román hadsereg kálváriájáról beszélt.
 A kegyetlen télről, a szovjet áttörésről a Donnál.
 Rettenetes, rettenetes!
 Dumitru tábornok segédtszjtje volt.
 Ez hogy lehet, döbbsentem meg, hány éves lehet akkor?
De hát ez álom, ne keress benne logikát.
 Egy távolabbi asztalnál megláttam Jellasicsot.
 Sötétkék ingben volt, s egy szőke lánnyal beszélgetett.
 Háttal ült, nem láthattam, az arcát,
 csak a szőke hajzuhatag villódzott előttem.
 Az első román és a második magyar hadsereg
 megsemmisülése napjának eseményeit
 elevenítette fel az aggastyán.
 Rettenetes, rettenetes!
 40 fokos hideg volt, ugattak a katyusák.
 Az eget elsötétítették a hómező felett károgó varjak.
 Erről apám is mesélt, aki ott és akkor esett
 hadifogságba, s került egy szibériai lágerbe.
 Rettenetes, rettenetes!
 Ez már nem a szibériai garnizon volt,
 amelyről annyit mesélt nagyapám. Nem.
 Ötvenfokos hidegben is kivitték őket.
 Irtották a rengeteget, de egy idő után
 ezt a parancsot visszavonták!
 Túlságosan sok hadifogoly fagyott meg
 vagy ütötték őket oda a hatalmas lezuhanó fák.
 Abban az átkozott hidegben nem tudtunk figyelni.
 Rettenetes, rettenetes.
 Ők, folytatja az öreg tiszt, szervezeten vonultak vissza!
 Eljutottak egészen Odesszáig, de akkor elfogyott a lőszerük.
 A német szövetségeseik nem adtak.
 Nem is tárgyaltak velük!
 Magukra maradtak!
 Magukra hagyták őket!
 A vörös hadsereg örökké részeg katonái
 lötték bele bajtársait a tengerbe. Nem volt menekvés.
 Rettenetes, rettenetes.
 Dumitru tábornok, s a csoda folytán életbe maradtak
 egy része, mintegy 3000-en, mégis átvágta magát
 a többszörös túlerőben lévő ellenségén.
 Tudja, mert ott sebesült meg, a combján és a vállán.
 De nem várták őket túlságosan nagy örömmel.

Dumitru tábornok ellen a Conducator*
 azonnal vizsgálatot indított.
 Rettenetes, rettenetes!
 A vád: cserbenhagyta katonáit! Letartóztatták, s
 1944 augusztusában, az átállás után a bevonuló
 Vörös hadsereg KGB-s tisztjei már keresték, s elhurcolták
 Moszkvába. Azóta semmi hír róla. Nem tudni, mi lett vele.
 Bátor katona volt, nagy stratég.
 Rettenetes, rettenetes.
 Jellasics feláll, int nekem.
 Megyünk, kérdezem és megindulok feléje,
 de abban a pillanatban sötétbe borul a terem.
 Csak a hangját hallom, de az erősödő zúgás
 s a lombkoronák között motozó szél jelzi,
 hogy a sötét erdőben vagyunk megint!
 Lehet, el se mozdultam innen?
 Lehet, ez az éjszaka nem ér véget soha?
 Rettenetes, rettenetes.
*Az álom képei, ha ugyan álom volt, nem homályosulnak el,
 nem tudom, miért hívott, mit akar mondani,
 amikor egyszerre elsötétült a vendéglői terem.
 Miért nem vele, hanem az öreg katonatiszttel beszélgettem?*
 Rettenetes, rettenetes.
 Nem is sejtéd, hallom a hangját, de látni nem látom.
 Mit mondott Vlagyimir Iljics, *tanulni, tanulni, tanulni.*
 Olyan eseményekből is, amelyek látszólag
 nem is érintenek téged.
 Rettenetes! Rettenetes!
 S az apád történetét sem írtad még meg!
 Ott kóválygott a hómezőn, az ismeretlen jövő felé!
 Élete paraszthajszálon múltott.
 Meg is fagyhatott volna, le is lőhették volna.
 Rettenetes! Rettenetes!
 Nem írtad meg anyai nagyapád doberdói,
 atyai nagyapád galíciai harcait! A szibériai garnizont!
 Rettenetes! Rettenetes!
 És újra elrepülnek fejem felett a baglyok.

* Ion Antonescu marsall, Románia diktátora.

